

CEREDIGION COUNTY COUNCIL

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod:	21 Mehefin 2023
Teitl:	Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022/23
Pwrpas yr Adroddiad:	Darparu barn yn flynyddol ar sicrwydd yr archwilio mewnol ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor

Ystyriodd a chymeradwyodd y Pwyllgor Gynllun Archwilio Mewnol Blynyddol 2022/23 yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2022. Roedd y Cynllun yn darparu amlinelliad o'r gwaith sy'n ofynnol gan yr Adain Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn er mwyn ffurfio barn ynghylch sicrwydd.

Mae'r farn hon yn ffurfio rhan o fframwaith sicrwydd y Cyngor. Mae AM hefyd yn darparu cyngor annibynnol i wasanaethau er mwyn helpu rheolwyr i wella'u mesurau rheoli mewnol, eu dull o reoli risg, a'u trefniadau llywodraethu.

Mae'r Adroddiad Blynyddol yn darparu crynodeb o'r gweithgarwch archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn hyd 31 Mawrth 2023, ac mae'n ymgorffori barn yr adain archwilio.

Mae hefyd yn cofnodi'r sefyllfa bresennol o ran adnoddau, a chynlluniau sicrhau ansawdd, gwelliant a chynnydd yr Adain.

Argymhelliad:	Cymeradwyo'r Adroddiad
Rhesymau dros y penderfyniad:	Bod y Pwyllgor Archwilio'n fodlon bod yr Adain Archwilio Mewnol wedi gwneud gwaith digonol a phriodol er mwyn darparu sicrwydd realistig ddiwedd y flwyddyn, gan ychwanegu gwerth, a chynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei amcanion.
Atodiadau:	Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022/23
Pennaeth y Gwasanaeth:	Elin Prysor Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro
Swyddog Adrodd:	Alex Jenkins Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
Date:	16 Mai 2023

GWASANAETHAU CYFREITHIOL A LLYWODRAETHU

LEGAL AND GOVERNANCE SERVICES

GWASANAETH ARCHWILIO MEWNOL

INTERNAL AUDIT SERVICE

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Adroddiad Blynyddol y Rheolwr
Corfforaethol – Archwilio Mewnol 2022/23
Annual Report of the Corporate Manager –
Internal Audit during 2022/23

Adroddiad wedi'i baratoi gan: Alex Jenkins, Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol

Dyddiad cyhoeddi: 16 Mai 2023

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio: 21 Mehefin 2023

Adroddiad Blynyddol y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ar Waith Archwilio Mewnol yn ystod 2022/23

CYNNWYS

CYFLWYNIAD	3
BARN ARCHWILIO MEWNOL	3
SAIL FY MARN	4
Cwmpas	4
Cyfyngiadau Cwmpas	4
SICRWYDD A GAFWYD	5
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	6
Mapio Sicrwydd	6
Diwylliant	7
CAMAU GWEITHREDU RHEOLWYR	7
Camau Gweithredu Cyfredol	7
Camau Gweithredu Blaenorol	8
ADNODDAU SYDD AR GAEL	9
Datganiad o Annibyniaeth	9
PERFFORMIAD ARCHWILIO MEWNOL	9
Cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus	11
HYFFORDDIANT A DATBLYGU	11
SICRWYDD A DDARPARWYD 2022/23	13
MEINI PRAWF SICRWYDD	16
CYDYMFFURFIO Â SAFONAU ARCHWILIO MEWNOL Y SECTOR CYHOEDDUS	17

1 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae cyfrifoldebau proffesiynol Archwilwyr Mewnol y sector cyhoeddus wedi'u nodi yn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (y Safonau) ynghyd â Nodyn Cymhwyso Llywodraeth Leol CIPFA.
- 1.2 Mae'r Safonau yn ei gwneud yn ofynnol i'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol (RhCAM) roi barn flynyddol o sicrwydd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar system gyfan y Cyngor o reolaeth fewnol, rheoli risg a threfniadau llywodraethu corfforaethol.

Yn ôl y Safonau, rhaid i'r farn flynyddol gynnwys:

- Barn am ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd gyffredinol prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu'r sefydliad.
- Datgelu unrhyw amodau i'r farn honno, ynghyd â'r rheswm dros yr amod.
- Cyflwyno crynodeb o'r gwaith archwilio y mae'r farn yn seiliedig arno, gan gynnwys y ddibyniaeth a roddir ar gyrfff sicrwydd eraill.
- Tynnu sylw at unrhyw faterion y mae'r Prif Weithredwr Archwilio yn barnu sy'n arbennig o berthnasol o ran paratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Crynhoi perfformiad y swyddogaeth Archwilio Mewnol yn erbyn ei fesurau perfformiad.
- Rhoi sylwadau ar gydymffurfiaeth â'r Safonau a chyfathrebu canlyniadau rhaglen sicrhau ansawdd Archwilio Mewnol.

2 BARN ARCHWILIO MEWNOL

2.1 Barn y Rheolwr Corfforaethol –Archwilio Mewnol 2022-23

Ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023 barn y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yw bod gan y Cyngor fframwaith boddhaol o lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol yn eu lle i reoli'r gwaith o gyflawni amcanion y sefydliad.

Nid oes unrhyw feysydd o bryder corfforaethol arwyddocaol wedi codi trwy waith Archwilio Mewnol yn ystod y cyfnod, fodd bynnag, mae angen gweithredu i wella a monitro mewn rhai meysydd er mwyn sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni.

Nid oes unrhyw amodau i'r farn hon.

3 SAIL FY MARN

CWMPAS

- 3.1 Rwyf wedi llunio fy marn trwy ystyried y gwaith y mae Archwilio Mewnol wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys:
 - nifer, cwmpas a sicrwydd o adolygiadau mewnol ac allanol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2023, a'r
 - rheolwyr yn derbyn y camau gweithredu (os ydynt ar gael).
- 3.2 Nid yw'r farn yn awgrymu ein bod wedi adolygu'r holl risgiau a sicrwydd sy'n ymwneud â'r Cyngor.
- 3.3 Rwyf wedi llunio fy marn yn dilyn y gwaith a gafodd ei gwblhau trwy'r Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol seiliedig ar risg a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mawrth 2022.
- 3.4 Mae lefel y sicrwydd a ddarperir yn seiliedig ar y canlynol:
 - Canlyniadau'r holl archwiliadau ac ymgynghoriadau a gynhaliwyd yn ystod 2022/23 (wedi'u cynllunio a heb eu cynllunio)
 - Ymatebion rheolwyr i'r canlyniadau a'r camau gweithredu gofynnol, a
 - Sicrwydd amrywiol o ffynonellau eraill a gafodd ei gasglu a'i fonitro ym Map Sicrwydd Archwilio Mewnol
- 3.5 Nod y mwyafrif o adroddiadau archwilio a gyhoeddir yw rhoi barn i reolwyr ar lywodraethu, risg a rheolaethau yn y maes dan sylw, ac argymhell camau unioni i gryfhau unrhyw wendidau a nodwyd. Mae'r barnau hyn, ynghyd â'r tebygolrwydd o welliant, yn darparu'r sylfaen ar gyfer seilio barn sicrwydd flynyddol Archwilio Mewnol ar amgylchedd cyfan y Cyngor. Mae gwaith ymgynghorol hefyd yn ychwanegu gwerth trwy helpu rheolwyr i wella prosesau a chyflawni eu hamcanion yn fwy effeithiol.

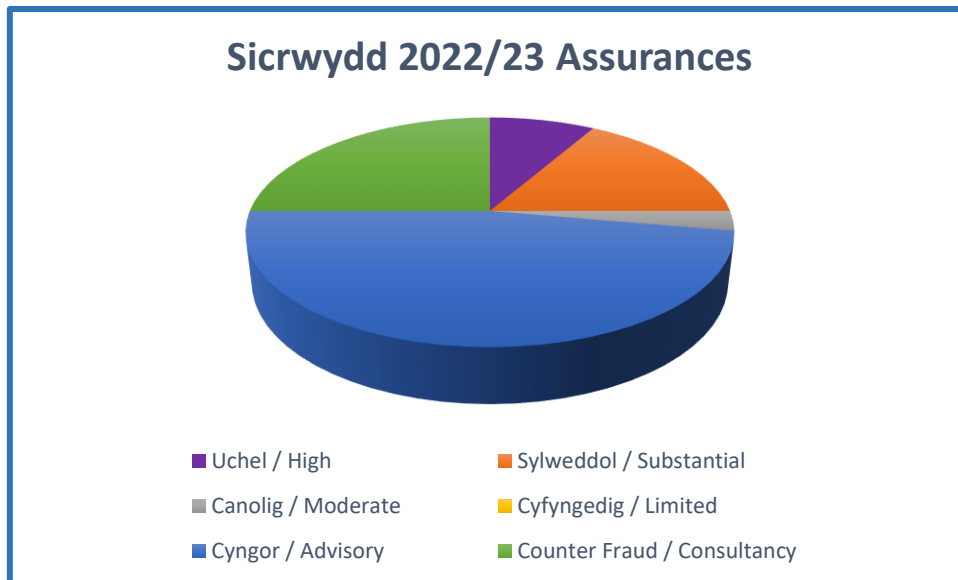
CYFYNGIADAU CWMPAS

- 3.7 Y canlyniadau a'r sicrwydd yn yr adroddiad hwn yw'r rhai a ddaeth at sylw Archwilio Mewnol yn ystod ein gwaith o fewn y Cyngor trwy gydol y flwyddyn yn unig. Nid ydynt o reidrwydd yn gofnod cynhwysfawr o'r holl gryfderau a gwendidau sy'n bodoli neu'r holl welliannau y gellid eu gwneud gan wasanaethau. Ni all sicrwydd fod yn absoliwt.
- 3.8 Mae Archwilio Mewnol yn pwysleisio bod rheolwyr yn gyfrifol am reolaeth fewnol, rheoli risg a gweithdrefnau llywodraethu, ac ni ddylid dibynnu ar ein gwaith ni i nodi'r holl gryfderau a gwendidau a all fodoli.
- 3.9 Ni ddylai'r adroddiad hwn, na gwaith Archwilio Mewnol, gymryd lle cyfrifoldebau rheolwyr o ran arferion rheolaeth fewnol cadarn.

4 SICRWYDD A GAFWYD

- 4.1 Mae'r adroddiad hwn yn nodi canlyniadau cyfunol yr adolygiadau archwilio a gynhaliwyd rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023. Adroddir ar ganlyniadau unigol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio mewn Adroddiadau Cynnydd chwarterol Archwilio Mewnol.
- 4.2 Mae'r sicrwydd cyffredinol a ddarperir hefyd yn ystyried cynnydd gan reolwyr o ran gwneud gwelliannau, ystyried y gofrestr risg, a'r sicrwydd a ddarperir mewn adroddiadau a gyhoeddir gan reoleiddwyr allanol.
- 4.3 Sicrwydd Archwilio Mewnol a ddarparwyd yn ystod 2022-23.

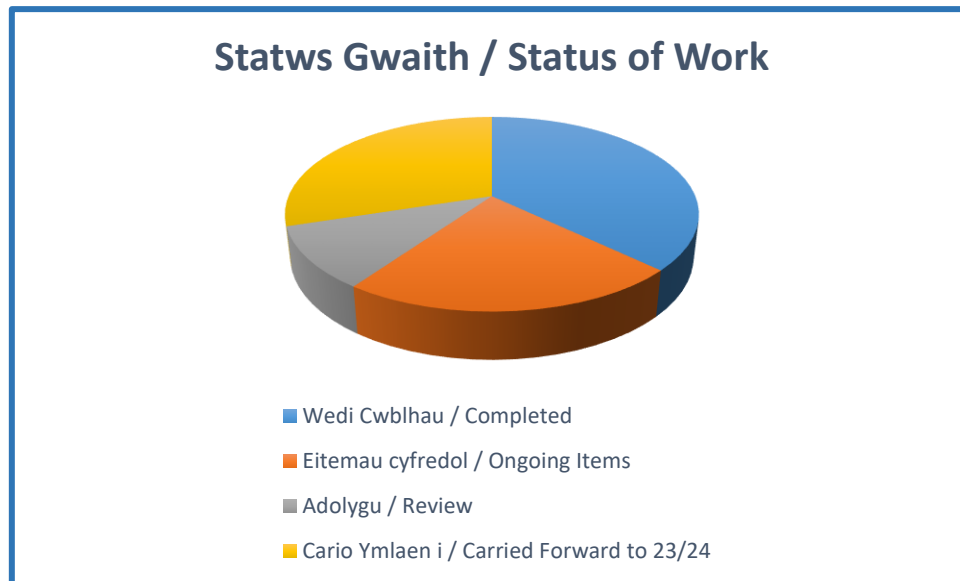
Yn gyffredinol, roedd Archwilio Mewnol yn gallu rhoi sicrwydd 'Canolig' neu uwch ar gyfer yr un ar ddeg o ddarnau o waith a gwblhawyd. Ni chafwyd unrhyw sicrwydd 'Cyfyngedig'. Roedd gweddill y sicrwydd a gafwyd yn deillio o waith ymgynghorol neu waith gwrth-dwyll a gyflawnwyd trwy gydol y flwyddyn.

- 4.4 Cafodd y gwaith o weithredu ar y cynllun gweithredol ei fonitro gan y Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol (RhCAM) yn barhaus. Cafodd nifer o ychwanegiadau eu gwneud yn ystod y flwyddyn ar sail asesiad risg, gan olygu bod angen ail-flaenoriaethu tasgau a diwygio'r gwaith gwreiddiol a gynlluniwyd.

Mae'r holl waith adweithiol a ychwanegwyd at y Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel rhan o Adroddiadau Cynnydd chwarterol y RhCAM.

4.5 Dangosir statws gwaith Archwilio Mewnol ar 31 Mawrth 2023 yn y siart isod:

4.6 Ceir crynodeb o'r gwaith a gwblhawyd o'r cynllun gweithredol a'r sicrwydd a ddarparwyd yn ystod 2022/23 yn Atodiad I.

4.7 Rhoddwyd naill ai sicrwydd uchel neu sylweddol i'r mwyafrif o'r adolygiadau oedd wedi rhoi barn ar sicrwydd ar sail y gwaith a wnaed.

4.8 Ni roddwyd sicrwydd cyfyngedig i unrhyw feysydd a archwiliwyd yn ystod y flwyddyn, fodd bynnag, rhoddwyd sicrwydd canolig i un maes. Yn ogystal â chynghori'r gwasanaethau ar adeg yr archwiliad o'r camau unioni sy'n ofynnol, bydd adolygiad pellach yn cael ei gynnal i asesu gwelliannau fel rhan o Raglen Camau Gweithredu Rheolwyr Archwilio Mewnol, a bydd Archwilio Mewnol yn parhau i weithio gyda'r gwasanaethau i gynorthwyo gyda'r gwaith o wreiddio gwelliannau yn y systemau.

4.9 Mae adroddiad ar wahân wedi'i gynhyrchu yn amlinellu'r gwaith gwrth-dwyll a wnaed gan y gwasanaeth yn ystod 2022/23, yn unol â chais y Pwyllgor.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

4.11 Mae Archwilio Cymru yn adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol ac yn rhoi barn sy'n cwmpasu ei gysondeb â'u gwybodaeth nhw ac â deddfwriaeth. Ategir y gwaith hwn gan adolygiad archwilio mewnol o broses y Fframwaith, a gyflwynir hefyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Rhoddodd y RhCAM sicrwydd uchel ynghylch y gweithdrefnau sydd yn eu lle i sicrhau bod y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol a'i ddogfennau ategol yn effeithiol ac yn cael eu monitro trwy gydol y flwyddyn.

MAPIO SICRWYDD

4.12 Mae ymarfer mapio sicrwydd Archwilio Mewnol wedi cael ei adolygu a'i gryfhau i ymgorffori 'Model Tair Llinell' y Sefydliad Archwilio Mewnol.

4.13 Mae mapio sicrwydd yn eitem safonol ar agenda cyfarfodydd tîm wythnosol Archwilio Mewnol i fonitro'n rheolaidd statws y sicrwydd sydd eisoes ar y map ac unrhyw sicrwydd newydd sydd i'w ychwanegu.

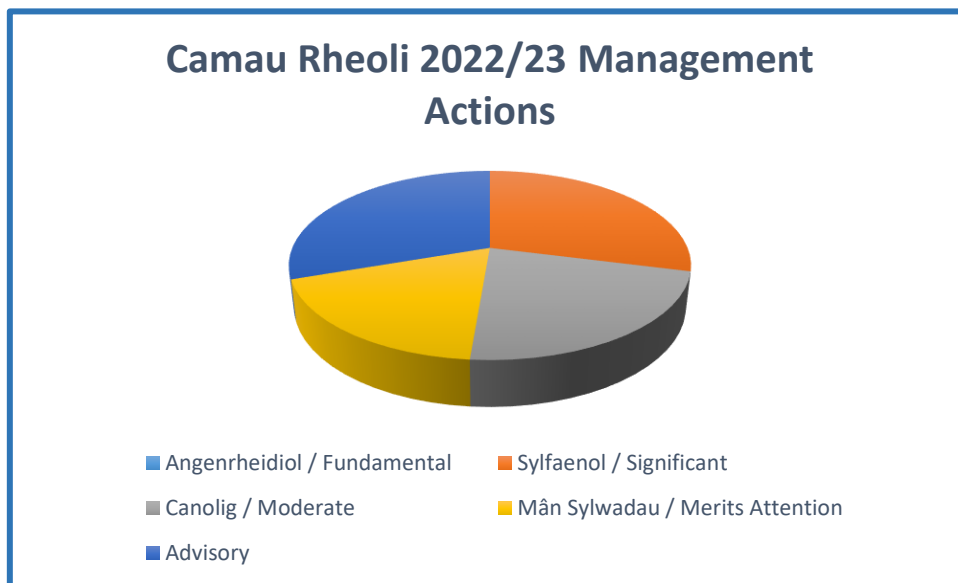
DIWYLLIANT

- 4.14 Mae'r diwylliant moesegol o fewn y Cyngor yn dda, a disgwylir i weithwyr ac Aelodau gydymffurfio â'r Codau, y polisiau a'r canllawiau a gyhoeddir. Mae'r rhain ar gael yn hwylus ar wefan y Cyngor a/neu Ceri.
- 4.15 Mae Rhaglen Rheolwyr Ceredigion, a ddarperir gan Adnoddau Dynol, wedi cael ei gloywi i gynnwys modiwlau ychwanegol megis rheoli timau o bell. Mae hyfforddiant yn cwmpasu agweddau amrywiol ar gynllunio, datblygu a rheoli'r gweithlu. Mae rheolwyr hefyd yn cael cyfle i gofrestru cymhwyster Sefydliad Arweinyddiaeth a Rheolaeth.
- 4.16 Mae'n rhaid i holl staff y Cyngor gwblhau modiwlau hyfforddi gorfodol ar faterion megis cydraddoldeb ac amrywiaeth, iechyd a diogelwch ac ati sy'n cael ei fonitro ar Bwll Dysgu Ceredigion gan Reolwyr Llinell a'r Grŵp Arweinyddiaeth.

5 CAMAU GWEITHREDU RHEOLWYR

CAMAU GWEITHREDU CYFREDOL

- 5.1 Mae Archwilio Mewnol yn gweithredu proses ddilydol ffurfiol i gadarnhau bod Camau Gweithredu Rheolwyr a gyhoeddwyd mewn adroddiadau Archwilio Mewnol wedi cael eu rhoi ar waith gan reolwyr.
- 5.2 Mae cyfanswm o 76 o 'Gamau Gweithredu Rheolwyr' wedi'u cyhoeddi mewn adroddiadau archwilio terfynol a ddosbarthwyd yn ystod 2022/23, rhai ohonynt yn fân eu natur neu'n cynghori, ond yn haeddu eu hystyried (yn unol â'r siart isod).

- 5.3 Mae'r camau gweithredu arwyddocaol wedi cael eu hadrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn Adroddiadau Cynnydd chwarterol Archwilio Mewnol, a chânt eu monitro'n barhaus fel rhan o'n rhaglen Diweddarau Camau Gweithredu Rheolwyr. Ni chyhoeddwyd unrhyw gamau gweithredu sylfaenol yn 2022/23.

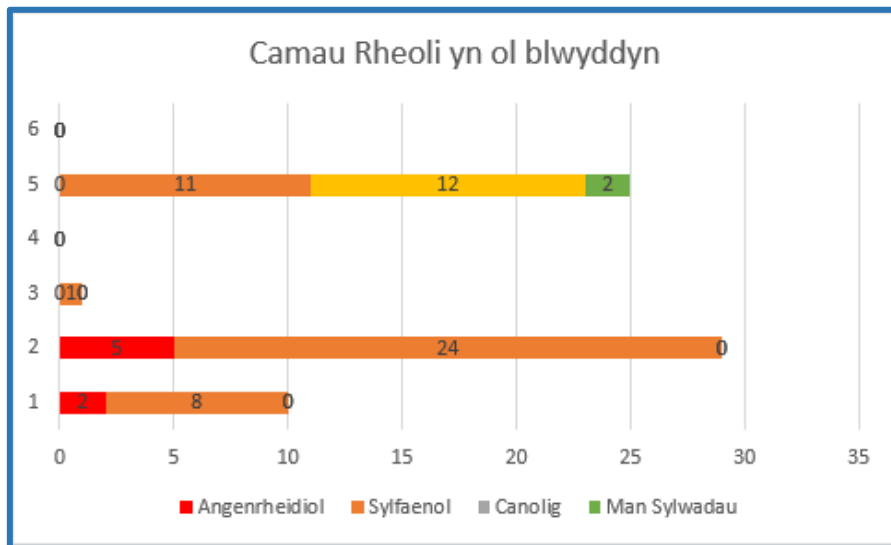
5.4 Amlinellir y meini prawf a ddefnyddiwyd i asesu pob lefel sicrwydd yn Atodiad 2.

CAMAU GWEITHREDU BLAENOROL

5.5 Oherwydd y pandemig, mae ôl-groniad o ran ailedrych ar gamau gweithredu rheolwyr blaenorol. Mae Archwilio Mewnol wrthi'n gweithio trwy'r ôl-groniad trwy flaenoriaethu camau gweithredu rheolwyr 'angentrheidiol' ac 'sylfaenol' o'r blynyddoedd blaenorol.

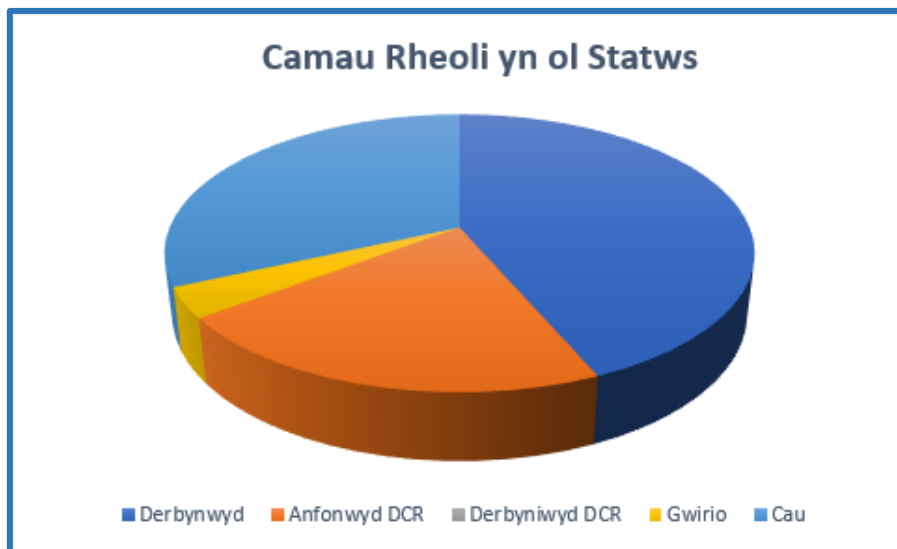
5.6 Ar 31 Mawrth 2023, rydym yn monitro 40 o gamau gweithredu sydd wedi'u cyhoeddi'n flaenorol ond heb eu cwblhau fel rhan o'n rhaglen Diweddarau Camau Gweithredu Rheolwyr.

5.7 Mae'r siart isod yn amlinellu'r camau gweithredu cyfredol sydd heb eu cwblhau fesul blwyddyn.

O'r rhain, mae 7 yn gamau gweithredu 'angentrheidiol', 44 yn gamau gweithredu 'sylfaenol', 12 yn gamau gweithredu 'canolig' a 2 yn gamau gweithredu sy'n 'man sylwadau'.

5.8 Statws y camau gweithredu sydd heb eu cwblhau ar 31 Mawrth 2023 yw:

6 ADNODDAU SYDD AR GAEL

- 6.1 Mae'r strwythur Archwilio Mewnol cyfredol wedi bod yn ei le ers penodi'r Cynorthwydd Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mai 2022, sy'n darparu cymorth i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol a'r Swyddog Llywodraethu.
- 6.2 Yn ystod y flwyddyn cynhaliwyd cyfanswm o 735 diwrnod o waith archwilio (sy'n cyfateb i oddeutu 100% o'r diwrnodau gofynnol).
- 6.3 Mae'r Rheolwr Archwilio yn cydlynu ac yn gweithio ar ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol yn ystod y flwyddyn, sef yr ymarfer gorfodol a gynhelir gan Archwilio Cymru sy'n paru data electronig o fewn a rhwng cyrff y sector cyhoeddus a'r sector preifat er mwyn atal a chanfod twyll.
- 6.4 Mae staff hefyd wedi cyfrannu at y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a pholisïau a gweithdrefnau corfforaethol eraill ac wedi mynychu gweithdai / cyfarfodydd gan gynnwys y Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol, Gweithdai Rheolwyr Corfforaethol, Grŵp Rheoli Arian – Addasiad Economaidd, er mwyn cael sicrwydd.
- 6.5 Cawsom wybod gan Gyngor Sir Penfro ym mis Ebrill 2023 y byddai'n rhoi'r gorau i ddefnyddio meddalwedd rheoli archwiliad Pentana (rydym yn rhannu'r defnydd ohono) ym mis Awst 2023. Mae'r RhCAM wrthi'n trefnu ymarfer caffael i ystyried opsiynau eraill o ran meddalwedd. Yn y cyfamser, bydd ffolderi electronig a rennir yn cael eu defnyddio i gofnodi'r gwaith a gwblhawyd.

DATGANIAD O ANNIBYNIETH

- 6.6 Yn ystod y flwyddyn mae'r holl Archwilwyr wedi gweithredu gydag unplygrwydd a gwrthrychedd ac nid yw eu hannibyniaeth wedi'i chyfaddawdu ar unrhyw adeg. Mae archwilwyr yn cwblhau Datganiad o Fuddiannau a Chadarnhad blynyddol i God Moeseg Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Lle gwneir datganiadau, dyrennir gwaith i sicrhau nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau.
- 6.7 Mae Archwilio Mewnol mewn sefyllfa dda o fewn y Cyngor i sicrhau annibyniaeth. Mae'r RhCAM yn adrodd yn weinyddol i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Cyfreithiol a Llywodraethu (Swyddog Monitro'r Cyngor hefyd), ac â mynediad uniongyrchol at Arweinwyr ac Aelodau.

7 PERFFORMIAD ARCHWILIO MEWNOL

- 7.1 Mae'r RhCAM wedi gwneud pob ymdrech i wneud y defnydd gorau o'r adnoddau Archwilio Mewnol sydd ar gael i gyflawni'r cynllun seiliedig ar risg trwy'r canlynol:
 - Canolbwyntio cwmpas yr archwiliadau i gael gwerth gorau a chyflawni amcanion
 - Blaenoriaethu gwaith sicrwydd a gwaith cynghori ar sail risg
 - Datblygu cyfathrebu gyda gwasanaethau eraill a gwneud defnydd gwell o'r dechnoleg sydd ar gael e.e. Teams, MS Forms, ActiveData
 - Symleiddio adroddiadau i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

- Adrodd ar sicrwydd yn chwarterol i'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol
- Prynu arbenigedd gan arbenigwyr pwnc e.e. gwiriad iechyd Rheoli Gwybodaeth gan Zurich Municipal.

7.2 Mae Archwilio Mewnol wedi ychwanegu gwerth i'r awdurdod yn ystod 2022/23 trwy:

- Darparu sicrwydd sy'n gwrthrychol ac yn seiliedig ar risg.
- Monitro ac adrodd ar y gwelliant a wnaed gan rheolwyr ar gamau gweithredu â cytunwyd.
- Aelodaeth o baneli a grwpiau allweddol fel y Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol, Grŵp Datblygu, Grwpiau Llywio
- Y Rheolwr Archwilio yn cydlynu ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol
- Ymgynghori a/neu gynghori ar ddatblygu polisiau a gweithdrefnau allweddol ar gam cynnar
- Darparu hyfforddiant i Benaethiaid y Sir ar ofynion Archwilio Mewnol yn eu rôl fel Penaethiaid

7.3 Mae'r RhCAM yn llunio ystod o ddangosyddion perfformiad a osodwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn seiliedig ar ddangosyddion meincnodi CIPFA:

Dangosydd	Mesur	Targed	2021/22	2022/23
Nifer yr archwiliadau a gwblhawyd	Nifer	-	26	36
Canran yr amser cynlluniedig a dreuliwyd ar archwiliadau	%	80	102	100
Canran yr Holiaduron Rheoli Ansawdd a ddychwelwyd	%	50	-	89
Canran yr ymatebion gan gleientiaid sydd o leiaf yn 'fodlon'	%	95	-	100
Canran y camau gweithredu a dderbyniwyd yn erbyn y camau gweithredu a gwblhawyd	%	95	96	100
Nifer y diwrnodau ar gyfartaledd o ddiwedd yr archwiliad hyd at gyhoeddi'r adroddiad drafft	Diwrnodau	10	7.9	1.1
Nifer y diwrnodau ar gyfartaledd rhwng y cyfarfod ymadael a'r adroddiad terfynol	Diwrnodau	5	0	0.5

7.4 Perfformiodd Archwilio Mewnol yn dda yn erbyn ein targedau yn 2022/23. Roedd nifer y diwrnodau ar gyfartaledd rhwng diwedd y gwaith maes archwilio a chyhoeddi adroddiad drafft yn llai na'r flwyddyn ddiwethaf ac o fewn y targed o 10 diwrnod (priodolir hyn yn rhannol i adolygiadau grant / ymgynghorol sy'n cael eu cwblhau'n gyflym).

Mae'r amser a dreulir rhwng y cyfarfod ymadael archwilio a chyhoeddi'r adroddiad terfynol yn dda hefyd, gyda nifer o adroddiadau'n cael eu cyhoeddi ar

yr un diwrnod â'r cyfarfod ymadael. Mae hyn i'w briodoli'n bennaf i gynnal cyfarfodydd ymadael trwy Teams lle gellir diweddarau dogfennau mewn amser real a'u hanfon at y rhai a archwilir yn syth ar ôl y cyfarfod.

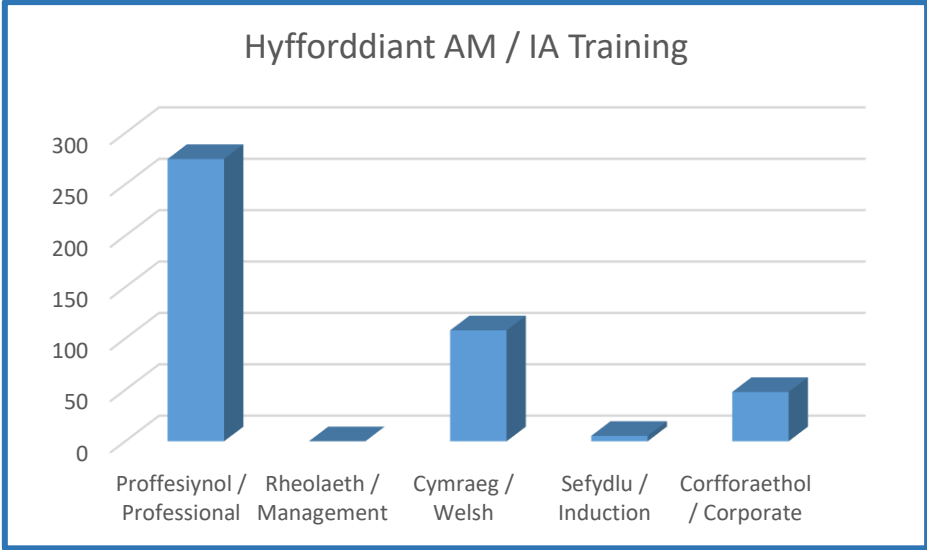
CYDYMFFURFIO Â SAFONAU ARCHWILIO MEWNOL Y SECTOR CYHOEDDUS

- 7.5 Cynhaliwyd hunanasesiad blynyddol gan y RhCAM gan ddefnyddio rhestr wirio CIPFA i asesu cydymffurfiaeth Archwilio Mewnol â'r Safonau a Nodyn Cymhwyso Llywodraeth Leol.
- 7.6 Cynhaliwyd adolygiad allanol o'r asesiad yn ystod 2022/23 gan Bennaeth Archwilio Cyngor Sir Ynys Môn. Yn unol â'r Safonau, mae'n ofynnol i'r asesiad hwn gael ei gynnal bob pum mlynedd gan aseswr annibynnol cymwys.
- 7.7 Yn dilyn yr hunanasesiad mewnol a'r asesiad allanol, mae Archwilio Mewnol yn parhau i gydymffurfio'n gyffredinol â'r Safonau. Mae'r prosesau, polisïau a gweithdrefnau perthnasol ar gyfer y gwasanaeth yn cydymffurfio â gofynion y Safonau a'r Cod Moeseg. Nid yw cydymffurfiaeth cyffredinol yn gofyn am gydymffurfio cyflawn / perffaith.
- 7.8 Cyflwynwyd adroddiad ar hunanasesiad 2021/22 a'r cynllun gwella dilynol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Medi 2022 ynghyd â'r adroddiad o'r adolygiad allanol. Mae crynodeb o ganlyniadau hunanasesiad 2021/22 ac Asesu Ansawdd yn Allanol wedi'u hatodi yn Atodiad 3.
- 7.9 Fel arfer, byddem yn cymryd rhan mewn ymarfer meincnodi perfformiad gyda'r 22 aelod o Grŵp Prif Archwilwyr Cymru. Fodd bynnag, cafodd hyn ei oedi yn ystod y pandemig, ac mae bellach yn y broses o gael ei ailgyflwyno a'i goladu.
- 7.10 Rhoddir gwybod i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am unrhyw achosion o fethu â chydymffurfio â'r Safonau. Nodir unrhyw wyriadau sylweddol yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- 7.11 Mae'r RhCAM yn sicrhau bod yr Adran yn cydymffurfio â Chenhadaeth y Safonau, y Diffiniad o Archwilio Mewnol, y Cod Moeseg a'r Safonau fel y'u nodir yn y Siarter trwy raglen sicrhau ansawdd a gwella benodedig.

8 HYFFORDDIANT A DATBLYGU

- 8.1 Yn unol â'r Safonau, mae Archwilio Mewnol yn ymgymryd â hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus (DPP) rheolaidd. Cyflwynir cofnodion blynyddol o hyfforddiant a DPP i'r RhCAM er mwyn monitro anghenion hyfforddi parhaus a dyrannu gwaith i archwilwyr profiadol sydd wedi'u hyfforddi'n briodol.
- 8.2 Mae'r RhCAM a'r Rheolwr Archwilio wrthi'n astudio ar gyfer cymhwyster Archwiliwr Mewnol Ardystiedig gyda Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol.
- 8.3 Enillodd yr Uwch Archwilydd y cymhwyster Technegydd Atal Twyll Achrededig yn ystod 2022/23. Mae'r RhCAM hefyd yn Dechnegydd Atal Twyll Achrededig, tra bo'r Rheolwr Archwilio yn meddu ar Dystysgrif CIPFA mewn Ymarfer Ymchwilio.

8.4 Mae'r oriau hyfforddi a gwblhawyd yn ystod 2022/23 fel a ganlyn:

Archwiliadau 2022/23 wedi'u Cwblhau

Archwiliad	Math	Sicrwydd
Rheolaeth Trysorlys	Rheolaeth Allwedd	Uchel
Trethi Annomestig	Rheolaeth Allwedd	Sylweddol
Credydwyr	Rheolaeth Allwedd	Sylweddol
Mân Ddyledwyr	Rheolaeth Allwedd	Sylweddol
Adolygu Fframwaith Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2021/22 – Diweddariad	Llywodraethu	Uchel
Adolygu Fframwaith Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23	Llywodraethu	Uchel
Parhad Busnes	Llywodraethu	Sylweddol
GDPR mewn ysgolion	GDPR / DP	Sylweddol
Gwiriad Iechyd Llywodraethu Gwybodaeth	Risg / Sicrwydd	Cynghori
Cyfrif Harbyrau 2021/22	Cyfrif	Cyfrif
Incwm Harbyrau	Cyfrif Cymorth	Sylweddol
Cyngor Chwaraeon Ceredigion	Anrhydeddus	Anrhydeddus
Crwneriaid – Cymhariaeth – Adroddiad Diwygiedig	Cynghori	Cynghori

Crwneriaid – 'Ychwanegol'	Cynghori	Cynghori
Crwneriaid – Tendr	Cynghori	Cynghori
Gweithdrefnau Diogelu Corfforaethol	Diogelu	Canolig
Data Gweithredol – Grantiau Covid yn erbyn manylion banc y gyflogres	Moeseg / Atal Twyll	Cynghori
Cyfleuster Adennill Deunydd Archwilio Cymru – Mynd i'r Afael â Thwyll	Amh	Amh
Cyfleuster Adennill Deunydd Archwilio Cymru – Menter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2020-21	Amh	Amh
Canolfan Groeso Brys	Cynghori/Llywodraethu	Cynghori
Canolfan Groeso Brys – Cronfa Arian	Cynghori/Llywodraethu	Cynghori
Canolfan Llesiant Llambod	Cynghori/ Ymgynghoriaeth	Cynghori
Darpariaeth Gorchymyn Datblygu Lleol – diogelwch	Cynghori	Cynghori
Y Gronfa Ffyniant Bro – Asesu Risg	Llywodraethu	Cynghori
Y Gronfa Ffyniant Bro – Cofrestr Datganiadau o Fuddiannau a Lletygarwch	Llywodraethu	Cynghori
Y Gronfa Ffyniant Bro – Cofrestr Datganiadau o Fuddiannau a Lletygarwch – UK GOV	Llywodraethu	Cynghori
Llywodraethu – Prosiectau – Ymchwiliad Arbennig	YA	YA
Pryniant Coll – Ymchwiliad Arbennig	YA	YA
Cynllun Gofal Plant – Grant Cyfalaf	YA	Grant

Grant Caledi Tenantiaeth – Awst 2021	Grant	Amh
Taliadau Costau Byw	Grant	Amh
Taliadau Gofalwyr Di-dâl	Grant	Amh
Addasiad Economaidd – Grŵp Rheoli Arian	Sicrwydd	Amh
Grŵp Brexit	Risg / Llywodraethu	Amh
Taliadau Uniongyrchol – Grŵp Tasg a Gorffen Llywodraethu	Llywodraethu	Amh
Taliadau Uniongyrchol Cam 2 – Grŵp Llywio	Llywodraethu	Amh

Canllaw i'r meini prawf sicrwydd a ddefnyddiwyd:

Lefel:	Uchel	Sylweddol	Canolig	Cyfyngedig
Digonolrwydd Rheolaethau:	Rheolaethau yn eu lle i sicrhau y cyflawnir amcanion y gwasanaeth ac i ddiogelu'r Cyngor rhag risgiau arwyddocaol y gellir eu rhagweld. Ni chanfuwyd unrhyw wendidau sylfaenol.	Rheolaethau yn eu lle i sicrhau y cyflawnir amcanion y gwasanaeth ac i liniaru risgiau arwyddocaol y gellir eu rhagweld. Nodwyd rhai meysydd i'w gwella.	Rheolaethau yn eu lle i raddau amrywiol. Bylchau wedi'u nodi sy'n gadael y gwasanaeth yn agored i risgiau penodol. Angen gwella.	Ystyrir bod rheolaethau'n annigonol. Angen cryfhau gweithdrefnau yn sylweddol a sicrhau cydymffurfiaeth.
Risgiau:	Mân risgiau yn unig.	Cyfle i wella bod yn agored i risg.	Angen cyflwyno rheolaethau ychwanegol a/neu wella cydymffurfiaeth.	Mae methu â gwella rheolaethau yn gadael y Cyngor yn agored i risg arwyddocaol (colled ariannol sylweddol, enw da, methu â chyflawni amcanion allweddol y gwasanaeth).
Canllaw:	Dim angen unrhyw gamau gweithredu sylfaenol neu arwyddocaol.	Dim angen unrhyw gamau gweithredu sylfaenol. Camau gweithredu arwyddocaol cyfyngedig.	Nifer o gamau gweithredu arwyddocaol.	Nifer o gamau gweithredu sylfaenol / arwyddocaol.
Camau dilynol i'w cymryd:	Archwiliad cychwynnol yn unig.	Dilyn i fyny unrhyw gamau gweithredu arwyddocaol yn unig / hunanasesiad gyda samplau i ddangos cydymffurfiaeth.	Archwilio Mewnol i ddilyn i fyny gyda phrofion sampl wedi'u cynnal i sicrhau bod yr holl gamau gweithredu wedi'u rhoi ar waith ac i ailasesu sicrwydd.	Archwilio Mewnol i ddilyn i fyny gyda phrofion llawn wedi'u cynnal i sicrhau bod yr holl gamau gweithredu wedi'u rhoi ar waith, ac i ailasesu sicrwydd.

CYDYMFFURFIO Â SAFONAU ARCHWILIO MEWNOL Y SECTOR CYHOEDDUS

Cyf	Safonol, Cam Gweithredu a Gynigir ac Amserlen	Camau Gweithredu Hyd Yma (Ch4)
Std 1210	<p>5.3.1 A oes gan y Prif Weithredwr Archwilio gymhwyster proffesiynol, fel CMIIA/CCAB neu gymhwyster cyfatebol?</p> <p>RhCAM i ennill cymhwyster proffesiynol CMIIA.</p> <p>O fewn 3 blynedd i'r apwyntiad.</p>	<p>Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn astudio ar gyfer cymhwyster IIA.</p>
Std 1311	<p>5.4.5 A yw monitro perfformiad yn barhaus yn cynnwys cael adborth gan randdeiliaid?</p> <p>Holiaduron Rheoli Ansawdd i'w rhoi i'r rhai a archwilir. Bydd archwiliadau sydd i ddod yn anfon Holiaduron Rheoli Ansawdd i'r rhai a archwilir trwy Pentana.</p> <p>Yn ystod 2022/23</p>	<p>Rhoddir Holiadur Rheoli Ansawdd i bawb a archwilir ac adroddir ar y canlyniadau i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Bwrdd Perfformiad bob chwarter.</p>
Std 2010	<p>6.1.1 A yw'r Prif Weithredwr Archwilio wedi pennu blaenoriaethau'r gwaith archwilio mewnol mewn cynllun seiliedig ar risg ac a yw'r blaenoriaethau hyn yn gyson â nodau'r sefydliad?</p> <p>Cynhyrchu cynllun archwilio seiliedig ar risg yn unol â chynlluniau ffyrdd gwasanaethau sy'n nodi'n glir y blaenoriaethau archwilio sy'n gyson â blaenoriaethau'r Cyngor.</p> <p>Yn ystod 2022/23</p>	<p>Roedd y RhCAM wedi creu'r Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2023-24 trwy gynnal asesiad risg blynyddol ac ymarfer mapio sicrwydd. Roedd y RhCAM yn blaenoriaethu gwaith i Gofrestr Risg Gorfforaethol y Cyngor, gan gyfateb â'r blaenoriaethau a nodir yn Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor.</p>
Std 2050	<p>6.1.15 Defnyddio ffynonellau eraill o sicrwydd.</p> <p>System fapio sicrwydd i'w diweddarau a'i monitro mewn cyfarfodydd tîm wythnosol.</p> <p>Drwy gydol 2022/23</p>	<p>Mae'r RhCAM wedi datblygu'r broses Mapio Sicrwydd i ymgorffori'r 'Model Tair Llinell Amddiffyn', gan geisio sicrwydd gan reolwyr, Archwilio Mewnol a ffynonellau allanol o sicrwydd e.e. rheoleiddwyr ac arolygiaethau. Trafodir mapio sicrwydd mewn cyfarfodydd tîm wythnosol.</p>

Cyf	Safonol, Cam Gweithredu a Gynigir ac Amserlen	Camau Gweithredu Hyd Yma (Ch4)
2500	<p>6.6.1 Lle mae materion wedi codi yn ystod y broses ddilynol a yw'r Prif Weithredwr Archwilio wedi ystyried diwygio'r farn archwilio mewnol?</p> <p>Bydd yr archwiliadau dilynol sydd i'w cynnal yn cael eu cario ymlaen i 2022/23. Bydd tracio argymhellion ar gyfer archwiliadau yn y dyfodol yn cael ei fonitro yn Pentana.</p> <p>31 Mawrth 2023</p>	<p>Mae'r RhCAM wedi creu taenlen monitro camau gweithredu rheolwyr. Mae camau gweithredu rheolwyr sydd heb eu cwblhau yn cael eu hailystyried a'u hasesu. Mae'r RhCAM wedi creu adroddiad ar gamau gweithredu rheolwyr a fydd yn cael ei adrodd i GAC yn rheolaidd.</p>
AJ	<p>Ni chanfuwyd bod system Pentana (MKI) yn ddefnyddiol wrth weithio'n adweithiol.</p> <p>Mae'r system wedi cael ei gwerthuso ac mae'r tîm Archwilio Mewnol wedi cael hyfforddiant ar y system. Cynllun Archwilio Mewnol yn cael ei fewnbynnu ar gyfer Ch3 a Ch4.</p>	<p>Cafodd system Pentana ei hailgyflwyno i'r tîm Archwilio Mewnol. Mae'r tîm Archwilio Mewnol wedi dilyn hyfforddiant uwch-ddefnyddwyr.</p>

Cydymffurfiaeth Archwilio Mewnol â Safonau 2021/22

Cydymffurfiaeth â'r Safonau	Cydymffurfiaeth 2021/22			Cyfanswm
	Ie	Rh	Na	
1. Cenhadaeth Archwilio Mewnol	1			1
2. Diffiniad o Archwilio Mewnol	2			2
3. Egwyddorion Craidd	10			10
4. Cod Moeseg	5			5
5. Safonau Priodoleddau				
1000 Diben, Awdurdod a Chyfrifoldeb	4			4
1100 Annibyniaeth a Gwrthrychedd	21			21
1200 Hyfedredd a Gofal Proffesiynol Dyladwy	9	1		10
1300 Sicrhau Ansawdd a Gwella	14	1		15
6. Safonau Perfformiad				
2000 Rheoli Gwaith Archwilio Mewnol	14	3		17
2100 Natur y Gwaith	10			10
2200 Cynllunio ar gyfer Ymgysylltu	12			12
2300 Cyflawni Ymgysylltu	7			7
2400 Cyfathrebu Canlyniadau	18			18
2500 Monitro Cynnydd	1	1		2
2600 Cyfathrebu Derbyn Risgiau	1			1
Cyfanswm	229 97%	6 3%	0 -	235 100%